

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Tokat T Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu

24. Dönem 5. Yasama Yılı
2014

(Rapor Komisyonun 26/11/2014 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 13 Ekim 2011 tarihli 3'üncü toplantısında, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere bir Alt Komisyon kurulmasına karar vermiştir. Anılan Karara istinaden, 06.11.2014 tarihinde Tokat T Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'nde incelemede bulunan Alt Komisyon Heyeti; Alt Komisyon Başkanı ve Konya Milletvekili Ayşe Türkmenoğlu, Ağrı Milletvekili Mehmet Kerim Yıldız ve Tokat Milletvekili Reşat Doğru'dan oluşmuştur. Alt Komisyona Yasama Uzmanları Zeynep Duran ve Mesut Aydınoğlu eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı *İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun* 6'ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5'inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini yetkili mercilerle paylaşmaktır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmekte ve bu durum mevcut sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyu duyarlılığının da artmasına hizmet etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

III. BAŞVURULAR

Komisyona 24'üncü Yasama Dönemi'nde, Tokat T Ceza İnfaz Kurumu'ndan 61 başvuru iletilmiştir. Başvuruların dağılımı aşağıda gösterilmektedir:

Başvuru adedi	Başvuru Konusu
24	Yargısal hususlar
11	Keyfi tutum ve işlemler
10	Nakil talepleri
6	Sağlıkla ilgili hususlar
4	Genel şikâyetler ve yerinde inceleme talebi
3	Yasal düzenleme talebi
2	Dilekçe hakkı
1	İnfaz dışı konular
61	TOPLAM

Anılan başvurularda yer alan şikâyet ve taleplerin tamamı Tokat Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığı'nın Komisyonumuza ilettiği raporlarında da belirtilmiştir. Buna göre alt komisyonun yetkisine giren konularda Komisyonumuza iletilen temel sorunlar aşağıdaki gibidir:

- Kurumda, ziyaret için uzun yolculuk yaparak gelen mahpus yakınlarının görüş vaktine kadar bekleyebilecekleri uygun bir ortam olmaması, bu nedenle ziyaretçilerin cezaevi dışında uzun süre bekletilmeleri, özellikle kış aylarında bu nedenle mağduriyet yaşadıkları, bu zorluk nedeniyle ziyaretçilerin çoğunlukla açık görüşü tercih etmeleri,

-Cezaevinde tam zamanlı bir Aile Hekiminin olmayışı, 112 Acil ekibinin hastaya müdahalesindeki gecikmeler, sevklerde yaşanan gecikmeler, tahlil sonuçlarının mahpuslara geç ulaşması, sonuçlar hakkında mahpuslara yeterli bilgi verilmemesi,

- Kapasite üstü mahpus sayısının yaşam şartlarını olumsuz etkilemesi,
- İnfaz koruma memurları sayısının yetersizliği,
- Sosyal ve sportif faaliyetlerle ilgili fiziksel eksiklikler,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Telefon görüşmelerinin ses yalıtıcı kabin olmaksızın koridor içinde gerçekleşmesinin mahremiyeti ihlali,
- Kantindeki malzemelerin ve kütüphane imkânlarının yetersizliği,
- Eş ve aile görüşmesi ödülü çerçevesinde yapılan görüşmelerde mahremiyete daha fazla özen gösterilmesi,
- SEGBİS'in (Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi) uygulamada teknik aksaklıklara yol açması,
- Açık Ceza İnfaz Kurumunda mahkûmların spor ve kültürel ihtiyaçlarını giderecek alanların olmadığı ve hatta bahçede oturmalarını sağlayacak bankların dahi bulunmaması.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon Heyeti ilk olarak Tokat Valiliği'ne nezaket ziyaretinde bulunmuş, ardından merkezden yaklaşık 30 km uzaklıkta bulunan Cezaevi Kampüsü'ne geçilmiştir. Burada öncelikle Kurum Müdürü Hacı Aydınç ile görüşülerek kendisinden cezaevi ile ilgili genel bilgi alınmıştır. Görüşmede ayrıca Komisyona intikal eden şikâyetler hakkında da bilgi talep edilmiştir. Ardından Heyet tarafından rastgele koğuşlar seçilerek mahpuslarla¹ cezaevinden hiçbir görevli olmaksızın görüşme gerçekleştirilmiştir. Son olarak, ceza infaz kurumları idaresinden bilgi ve belge toplanmıştır.

V. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Heyet çalışmasında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli "*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*", 9 Aralık 1988 tarihli "*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*" 14 Aralık 1990 tarihli "*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*"; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu "*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*" (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin "Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı "*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*" ve "*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik*

¹ Kanuni bir tabir olmamakla beraber, "*mahpus*" kelimesi tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü anlamlarının her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük”, “Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik” hükümleri ile ilgili diğer mevzuat dikkate alınmıştır.

VI. İNCELEMELER

1. Kurum İdaresi Tarafından Komisyonumuza Yapılan Bilgilendirme

- Tokat T Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumları, Tokat il merkezine 30 km uzaklığı olan Dereağzı Köyü Gavurdağı mevkinde yer almaktadır. Kurum, 106.869 m² arsa üzerine 20.482 m² emniyet sahası içine yaklaşık 13.127 m² kapalı alan üzerinde yarım bodrum ve iki katlı dört bloktan oluşan karkas (demirli beton yapı) bina olarak inşa edilmiştir.

- Kurum inşası 2009 yılında tamamlanmış olup, 09/10/2009 tarihinde geçici kabulü yapılarak hizmete açılmıştır.

- Kurumun etrafı 5 metre yüksekliğinde ihata duvarıyla çevrili olup, ihata duvarının iç tarafında jiletli tel mevcuttur. İhata duvarlarının üzerinde her biri 3,6 metrelik 10 adet jandarma gözetleme kulesi bulunmaktadır. İhata duvarının dışında giriş nizamiyesi, ziyaretçi kayıt ve bekleme salonu, otopark, Jandarma Bölük Komutanlığı, 6 blok Personel Lojmanı, Açık Ceza İnfaz Kurumu, Su deposu, Jeneratör ve Elektrik Trafo odası ile atık su arıtma üniteleri bulunmaktadır.

- 07/11/2014 tarihi itibari ile kapalı bölümde 1009 mahpus bulunmaktadır. Mahpusların dağılımları aşağıdaki gibidir:

07/11/2014	Kadın	Erkek	Çocuk (Erkek)
Hükümlü	12	808	0
Hükümlü/Tutuklu	4	178	7
Toplam	16	986	7
Genel Toplam	1009		

- Ceza İnfaz Kurumunda çocuk ve kadın koşulları da bulunmakta; Kurum, Türkiye'nin hemen her yerinden ve hemen her suç tipinden mahpus barındırmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Kapalı bölümde odalar 1,6,8,10 kişilik olmak üzere toplam 656 kişilik olarak projelendirilmiş, fakat projede artırma gidilerek 1, 8, 10 ve 16 kişilik odalar oluşturulmuş ve kapasite toplam 1040 kişiye çıkarılmıştır.
- Kurum 4 bloktan oluşmaktadır. Bloklarda, hükümlü ve tutuklu barındırılan 70 adet çok kişilik, 20 adet tek kişilik ve 2 adet ilk kabul odası olmak üzere 92 adet oda bulunmaktadır.
- Kuruma giriş-çıkışlar göz biyometrisi ile yapılmakta olup binanın ana girişi, mahkûm kabul ve mutfak kısmında duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.
- Kurum içi 75 adet, kurum dışı 26 adet kamera ile izlenmektedir.
- Hükümlü ve tutuklular dijital memur çağırma sistemini kullanarak memurlarla irtibata geçebilmektedir.
- Yayına açık TV kanalları mahpuslar arasında anket yapılarak seçilmektedir. TV’de Rehber TV ve Denge TV dâhil olmak üzere toplam 20 kanal bulunmaktadır.
- Açık Ceza İnfaz Kurumu, T Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumuyla birlikte yaklaşık 900 m² alan üzerine iki katlı ve üç bloktan oluşan karkas bina olarak inşa edilmiş, bir ana bina ile 527 m²’lik 1 adet iş atölyesinden oluşmaktadır. Etrafı 2 metre yüksekliğinde dikenli telle çevrili olup, giriş çıkışlar Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile aynı yerden yapılmaktadır.
- Açık Ceza infaz Kurumu, 96 kişilik kapasitede olup, birleşik şekilde inşa edilmiş 3 bloktan oluşmaktadır. Bununla birlikte kurumdaki hükümlü mevcudu zaman zaman 210-220’ye ulaşmaktadır. 07/11/2014 tarihi itibari ile burada bulunan hükümlü sayısı 169’ dur.
- Açık Ceza İnfaz Kurumu, Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna daha sonra ilave projeye eklenmiştir. Kurumun ayrı bir girişi bulunmamakta, personel lojmanlarıyla aynı yol kullanılmaktadır. Bu da zaman zaman güvenliğin sağlanmasında çeşitli sıkıntılar doğurmaktadır. Lojmanlarla açık kısım arasının ihata duvarıyla kapatılması, Kurumun etrafının beton direkli çit teliyle çevrilmesi ve yolunun ayrılarak yeni bir nizamiye yapılması güvenlilik açısından zorunluluk arz etmektedir.
- Kurumun dış güvenliği bölük düzeyindeki Ceza infaz Kurumu Jandarma Bölük Komutanlığınca sağlanmaktadır. Komutanlık bünyesinde 1 Subay, 7 Astsubay, 16 Uzman Çavuş ile 90 Jandarma erbaş ve er bulunmakta olup bu sayının artırılması gerekmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Odaların havalandırma çatılarında sabit montajlı jiletli tel mevcuttur. Jandarma kulelerinde hareketli olmak üzere 10 adet; ihata ile bina arasında sabit olmak üzere 16 adet ve direklerle monte edilmiş 8 adet projektör bulunmaktadır.
- Kurumda görevli toplam personel sayısı 279'dur.
- İnfaz Koruma Başmemuru/memuru sayıları mahpusların iyileştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması için yetersizdir. Ayrıca boş bulunan diğer kadrolarının-özellikle kâtip ve şoför kadrolarının-doldurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Kurumun ısınma sistemi fueloil ile çalışan kalorifer tertibatı ile sağlanmaktadır.
- Ceza İnfaz Kurumları, Jandarma Bölük Komutanlığı ve Kurum Lojmanlarının içme ve kullanma suyu ihtiyacı, Dereağzı Köyü merasındaki sondaj kuyulardan çıkarılan suyun, kampüs içinde bulunan 500 ton kapasiteli su deposuna getirilmesi ile sağlanmaktadır.
- Kurumun aydınlatma ihtiyacı ÇEDAŞ tarafından sağlanmaktadır. Elektrik şebekesinin kesilmesi durumunda otomatik olarak devreye girebilen jeneratör bulunmaktadır.
- Kurum, merkezden uzak olduğundan ÇEDAŞ'ın iletişim hatlarındaki sıkıntılar nedeniyle sık sık elektrik kesintileri yaşanmaktadır. Bu kesintilerde jeneratör devreye girmekte fakat bu sıkıntının sürekli olmasından dolayı jeneratör ve diğer elektrikli aksamalarda arızalar oluşmaktadır.
- Kurumda verilen hizmetlerin aksamaması için ilgili kalemlerdeki ödeneklerin zamanında ve yeterli miktarda gönderilmesi zorunluluk arz etmektedir.
- Kurumda yangın söndürme tertibatı ve yangın ihbar sistemi bulunmaktadır ancak tertibat olağanüstü durumları karşılamak için yeterli değildir. Kurumun il merkezine olan uzaklığı, olası büyük bir yangın durumunda müdahaleyi geciktirecektir.
- Mevcudun artmasından dolayı İl Sağlık Müdürlüğü'nce Kuruma yeni bir aile hekimliği açılmış fakat doktor ataması yapılamamıştır. Bunun üzerine hizmetlerin aksamaması için İl Sağlık Müdürlüğü'yle yapılan yazışmalarla Kurum Çamlıbel Aile Sağlığı Merkezine bağlanmıştır. Doktorlar hafta içi her gün 09:00-12:00 arasında Kurumda bulunmaktadır. Ayrıca Kurumda iki sağlık memuru ve bir hasta bakıcı bulunmaktadır.
- Kurum imkânları ile tedavi olamayan hükümlü ve tutuklular Tokat Devlet Hastanesi'ne sevk edilmektedir. Acil durumlarda ve mesai saatleri dışında hasta çıkması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

durumunda 112 Acil Sağlık Servisi çağrılmaktadır. Fakat 112 ekibi içinde doktor bulunmadığından hasta, Tokat Devlet Hastanesi'ne sevk edilmektedir. Bu da sevklerde yığılmalara ve iş yükünün artmasına neden olmaktadır.

- Kurumun ağız ve diş sağlığı hizmetleri ise, Sağlık Bakanlığı tarafından görevlendirilen ve çarşamba günleri gelen diş tabibi tarafından karşılanmakta olup gerekli görülen durumlarda hastalar Tokat Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi'ne sevk edilmektedir.

- Yatan hasta mahpuslar için Tokat Devlet Hastanesi'nde beş kişilik, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde ise 3 kişilik hasta odası mevcuttur.

- Kurumda her odada duş sistemi kurulu olan banyolar mevcuttur. Her odaya haftada iki gün üç saat süreyle sıcak su verilmektedir. Temizlik malzemesi ihtiyacı kurum ambarından sağlanmaktadır. Mahpusların berber ihtiyacı ücretsiz olarak kurum berberinden sağlanmaktadır.

- Çamaşırhanede her odaya 15 günde bir sıra gelecek şekilde mahpusların kişisel eşyaları haricindeki diğer malzemeler yıkılmaktadır.

- Kurumda yaklaşık 165 m² bir mutfak ve mutfak ile bitişik yaklaşık 130 m²'lik personel yemekhanesi bulunmaktadır.

- Ceza İnfaz Kurumu mutfağında iki kadrolu erkek aşçı ile birlikte 22 hükümlü çalışmakta olup mutfak 1.400 kişilik yemek çıkartma kapasitesine sahiptir.

- Çalışanlara üç aylık aralıklarla portör muayenesi Kurum Aile Hekimliği'nde ve Tokat Devlet Hastanesi'nde düzenli olarak yapılmaktadır. Ayrıca gelen her türlü malzeme (mutfak, iç kantin vs.) mutfak kısmında bulunan X-Ray cihazından alınmaktadır.

- Kapalı Ceza infaz Kurumunda aynı anda 300 kişinin açık görüş, 36 kişinin kapalı görüş yapacağı alanlarla birlikte, haftalık telefon görüşmelerinin yapıldığı 18 adet telefon kabini bulunmaktadır. Kapalı ziyaretler haftanın üç günü yarım saatten az, bir saatten fazla olmamak kaydıyla her oda için belirtilen saatlerde yapılmaktadır.

- Açık Ceza İnfaz Kurumu'nun ziyaretleri pazar günü yapılmaktadır. Ancak burada bulunan hükümlülerin ziyaretçileriyle görüşebilecekleri bir yer bulunmamakta, bu bölümde çağdaş ve düzenli bir ziyaretçi kabul yerine ihtiyaç duyulmaktadır. Burada bulunan ankesörlü telefon adedi ise 7'dir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Kurumda müstakil olarak 32 kişilik avukat görüş mahalli bulunmaktadır.
- Kurumda; ana bina girişi, mahkûm kabul ve mutfakta olmak üzere üç adet X-Ray Cihazı ve duyarlı kapı mevcuttur. Kuruma gelen ve içeri alınmasında mevzuat doğrultusunda sakıncası olmayan hükümlü ve tutuklulara ait tüm eşyalar mahkûm kabul X-Ray cihazından geçirilerek kontrolleri yapılmaktadır.
 - Kuruma gelen avukat, ziyaretçi ve personel aramaları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yapılmakta olup, kuruma giren herkes duyarlı kapıdan geçirilmektedir. Personel ve ziyaretçilerin ayrıca el detektörü ile aramaları yapılmaktadır. Şüphe halinde veya duyarlı kapının ikaz etmesi durumunda ise fiziki aramaya başvurulmaktadır.
 - İşyurdu ve genel bütçe ambarına gelen bütün emtia kontrolü ise mutfak giriş kapısı X-ray cihazından geçirilerek yapılmaktadır. X-Ray monitör kontrolü jandarma personeli ile müştereken yapılmaktadır.
 - Ceza İnfaz Kurumu yerleşkesinde 6 blok halinde her blok 10 daireden oluşmak üzere 60 adet personel lojmanı bulunmaktadır. Bunlardan 5 daire dış güvenlik görevlilerine tahsis edilmiş; bir daire bayan, bir daire de erkek misafirhanesi olarak tahsis edilmiştir. Yerleşkenin şehir merkezinden uzaklığı sebebiyle lojmanlar personel tarafından tercih edilmemektedir.
 - Kurumda İşyurtları Kurumuna bağlı olarak faaliyet gösteren toplam dört adet iş kolu ve dört adet kantin mevcuttur. Yazma-basma iş kolunda Tokat yöresine ait el baskısı sofras bez, yazma, paryo ve elbiselik üretilmektedir. Terzi atölyesinde Kurumda bulunan mahpusların sökükle-yırtık tamir ve ütüleme işleri yapılmaktadır. Fotoğraf iş kolunda mahpusların amatör fotoğraf çekimleri ile dosyalarında kullanılmak üzere vesikalik fotoğrafları çekilmekte, ayrıca Kurum birimlerince gerçekleştirilen sosyal ve kültürel faaliyetlerdeki etkinliklerinde fotoğraf çekimi yapılmaktadır.
 - Kurumda ayrıca özel sektörün kurduğu ve işlettiği bir tekstil atölyesi bulunmakta, burada 80 civarında hükümlü çalışmaktadır.
 - Kurumda eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi için iki adet kadrolu öğretmen mevcuttur. Kurum kütüphanesinde ise iki infaz koruma memuru görev yapmaktadır.
 - Kütüphanede kayıtlı 3539 kitap bulunmaktadır. Kitap listeleri bütün odalarda mevcut olup mahpuslar okumak istedikleri kitapları dilekçe yoluyla kütüphaneden temin edebilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 07/11/2014 tarihi itibari ile eğitim-öğretim faaliyetlerine katılım aşağıdaki gibidir:

	Okul	Öğrenci Sayısı
1)	Açık Öğretim Ortaokul	40
2)	Açık Öğretim Lisesi	150
3)	Açık Öğretim Fakültesi	39
4)	Uzaktan Eğitim Üniversite Bingöl Ün. İlahiyat Fak.	1
5)	GOP Üniversitesi Turhal MYO Haberleşme Teknoloji	1

2. Kurumda Yapılan Gözlemler ile Hükümlü ve Tutuklularla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Genel olarak Kurumun fiziksel imkânlarında dikkate değer bir olumsuzluk gözlenmemiştir. Ziyaret esnasında, 30/9/2014 tarihli Tokat Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığı Raporunda da belirtildiği üzere telefon görüşmelerinin ses yalıtıcı kabin olmaksızın koridor içinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu durumun mahremiyeti ihlali olduğu şikâyeti Komisyonumuza bildirilmiş olup konuyla ilgili gerekli tedbirlerin alınması yerinde olacaktır.

Heyet, öncelikle 16 kişilik koğuştaki tek başına kalan eşcinsel bir mahkûmla görüşmüştür. Koğuşun duvarlarında bulunan karalamalar ve duvar boyalarının eskiliği dikkat çekmiştir. Görüşmede mahkûm idareyle hiçbir sorununun olmadığını, memurların çok anlayışlı olduğunu, ancak cezaevinin imkanlarının kısıtlı olduğunu, tek başına kalmaktan ve hiçbir aktiviteye katılamamaktan ötürü canının çok sıkıldığını, çalışmak istediğini fakat odada tek başına yapabileceği herhangi bir becerisinin bulunmadığını, cezaevi şartlarında parasız kalmanın çok sıkıntı doğurduğunu, ailesinin kendisiyle görüşmediğini ve para alacak kimsenin bulunmadığını ifade etmiştir.

Mahkûma Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvurması belirtilerek Heyete eşlik eden İnsan Haklarından sorumlu Vali Yardımcısı Mehmet Suphi Küsbeci'den

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

başvurunun takibi rica edilmiştir. Yine daha sonra Kurum Müdürü ile yapılan görüşmede, mahkûmun eşcinsel olan başka mahkûmlarla birlikte kalabileceği başka bir cezaevine (Bafra) sevk talebinde bulunduğu ancak talebin Bakanlıkça reddedildiği, ilerleyen günlerde talebin yineleneyeceği; mahkûmun kuruma ilk geldiği günlere nazaran zaman içinde psikolojik olarak gelişme gösterdiği, kurum psikoloğuyla da sık sık görüşme yaptığı bilgisi edinilmiştir.

Alt Komisyon Heyeti ardından, içlerinde daha önce Komisyonumuza yazılı başvuruda da bulunan erkek mahkûmların yer aldığı koğuşlar ile kadın ve çocuk bölümlerini ve tekstil atölyesini ziyaret etmiştir.

Bu bölümlerde Heyete iletilen sorun ve talepler aşağıdaki gibidir:

- “Cezaevinde, ülkenin hemen her yerden/bölgeden gelen çok sayıda mahkûm bulunmaktadır. Cezaevinin konumu dolayısıyla ziyaretler aileler için çok sıkıntılı olmaktadır. Sevk talepleri ise Adalet Bakanlığı’na reddedilmektedir.”
- “Şehir dışından yapılan aile ziyaretlerinin çok sıkıntılı olması nedeniyle mahkûmlar kapalı görüşlerini sıklıkla kaçırmaktadır. Kullanılmayan kapalı görüşlerin rutin olarak birleştirilmesi ya da açık görüşe çevrilmesi, böylece ödül niteliğinden çıkarılıp hak olarak verilmesi daha adil olacaktır.”
- “Terör veya örgütlü suçlardan hükümlü veya tutuklu yabancıların her ziyarette Adalet Bakanlığı’ndan izin alma zorunluluğu mağduriyete neden olmaktadır.”
- “Günlük 5 TL iâşe bedeli yetersiz kalmaktadır.”
- “Tehdit ve baskı altında ifadelerin alındığı, adil yargılanmanın yapılmadığı Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanarak hüküm giyenlerin yeniden yargılanması gerekmektedir.”
- “Mahpusların ödüllendirilmesinin idarenin takdir yetkisine bırakılması istismara açıktır.”
- “Koğuşlarda çamaşır makinesinin ve kurutma yerinin olmaması, elde yıkama ve yıkananları duvarlardaki çivilere asarak kurutma mecburiyeti temizliği zorlaştırmaktadır.”
- “Kurumun fiziksel kapasitesi özellikle kalabalık koğuşlar için yetersiz kalmaktadır. Havalandırma spor yapılamayacak kadar küçüktür.”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

• “Hastanede yapılan tahlil ve tetkiklerin sonuçlarının mahkûmlara ulaşmasında gecikmeler yaşanmaktadır. Ayrıca bazı kronik hastalar için gerekli sağlık cihazlarının temininde sıkıntı yaşanmaktadır.”

• “Telefon görüşmelerinin haftada bir kez 10 dakika süreyle ve bir telefon numarasıyla kesintisiz yapılması zorunluluğu iletişim mağduriyetine sebep olmaktadır.”

• “Para sıkıntısı olan mahpuslar için aileleri tarafından gönderilen eşyaların kurum içine kabul edilmemesi mağduriyet yaratmaktadır.”

• “TRT dışındaki radyo yayınlarının Kurumda çekmemesi sıkıntı doğurmakta, ailelerin istek parçalarını duyamamak mahpusları üzmektedir.”

3 kişi kalmakta olan çocuk koğuşunda görüşülen çocuklar, idareden genel olarak şikâyetlerinin olmadığını ancak kursların ve haftada 1 saat (iki ayrı günde yarımşar saat) olan spor faaliyetlerinin çok yetersiz olduğunu belirtmişler, sabah erken saatte verilen yarım saatlik spor faaliyeti için kimsenin uykusunu bölmediğini ve aslında kendilerine ayrılan 1 saatten de yararlanamadıklarını ifade etmişlerdir.

Kadın mahpuslar ise yemeklerin yağlı olduğunu, haftada iki gün 3 saat süreyle verilen sıcak suyun kendilerine yetmediğini, özellikle kış aylarında üşüdüklerini, kursların yetersiz olduğunu ve kuaför ihtiyaçlarının bulunduğunu Heyetimize iletmişlerdir.

VI. DEĞERLENDİRME ve SONUC

Ülkemizin 23/09/2003 tarihinde taraf olduğu Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesi şöyledir: “*Cezaevi sistemi, asıl amacı mahkûmların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olan bir sistem olarak ele alınacaktır.*”

5275 sayılı *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*'un “*İnfazda temel amaç*” başlıklı 3'üncü maddesine göre ise, “*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.*”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Söz konusu mevzuat hükümleri doğrultusunda infaz sisteminin etkinliğini belirleyen önemli bir husus, ceza infaz kurumlarının fiziksel altyapısıdır. Hükümlülerin ıslahını esas alan, güvenlik sorunu olmayan ve uluslararası standartlara uygun modern fiziki mekânların aynı zamanda artan kapasite ihtiyacına karşılık gelmesi gerekmektedir.

Adalet Bakanlığı tarafından “Yargı Reformu Stratejisi” ve buna bağlı olarak oluşturulan “Eylem Planı” çerçevesinde iyileştirme faaliyetlerinin daha iyi yapılabildiği, modern ve yaşam standartları yüksek bölge ceza infaz kurumlarının inşa edildiği ve inşasının planladığı; ayrıca küçük, iyileştirmeye elverişli olmayan ve kapasitesi yetersiz birçok ilçe cezaevinin kapatıldığı Komisyonumuzca bilinmektedir.²

Tokat T Tipi Ceza İnfaz Kurumu³ bu doğrultuda inşa edilerek 9/10/2009 tarihinde hizmete açılmıştır. Şehir merkezinden 30 kilometre uzaklıkta bulunan Kurumun kapalı bölümü 1040, açık bölümü ise 96 kişi kapasitelidir. Heyetimizin ziyarette bulunduğu tarihte kapalı bölümde kapasite fazlalığı bulunmamakla birlikte açık bölümde bulunan hükümlü mevcudu 169’dur.

Heyetimizce yapılan gözlemler ve mahpuslarla yapılan görüşmeler, Adalet Bakanlığı’nın yukarıda sıralanan cezaevleri stratejisi ile birlikte düşünüldüğünde ilk olarak şehir merkezinden oldukça uzakta bulunan ve yüksek kapasiteli –kapasite üstü mahpusun da barındırıldığı- bu tür cezaevlerinin planlanan infaz sistemi açısından isabetli olup olmadığıdır. Zira her ne kadar kurum bir “kampüs” adı altında hizmet verse de, Kurum sağlık hizmeti başta olmak üzere pek çok hizmet için dışa bağımlıdır. Rehabilite edici kurslar, atölyeler ve spor imkânları bu kadar yüksek sayının ihtiyacına karşılık gelememektedir. Dolayısıyla tüm bu olgular mahpuslar, aileleri, cezaevi personeli ve hatta şehir halkı açısından maddi ve manevi maliyeti artıran bir durumdur.

² Konuyla ilgili detaylı bilgi ile kapatılan ve hizmete açılan ceza infaz kurumlarının listesi için bkz. Kütahya Milletvekili Alim Işık tarafından verilen 15/5/2013 tarihli ve (7-24070) esas numaralı Yazılı Soru Önergesine verilen 16/09/2013 tarihli Adalet Bakanlığı cevabı, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-24070c.pdf> [Erişim Tarihi: 13/11/2014].

³ T tipi ceza infaz kurumları; büyük kentlerdeki eski ceza infaz kurumlarının yerlerine ya da kapasite yetersizliğine çözüm amacıyla inşa edilen veya edilecek olan uluslararası standartlara uygun kapalı ceza infaz kurumlarıdır. Tutuklu ve hükümlülerin barınma, sağlık, eğitim ve her türlü iyileştirme taleplerine cevap verecek yeterli fizikî alanlar bulunmaktadır. Bu faaliyetlere ilave olarak, sportif ve kültürel hizmetlerin sunulacağı mekânlar da mevcuttur. Adalet Bakanlığı resmi web sitesi, *T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarımız ve Özellikleri*, http://www.cte.adalet.gov.tr/bilgidata/tip_T.asp [Erişim Tarihi: 13/11/2014].

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

1) Aşağıda sıralanan sorunlar ve çözüm önerileri anılan yapısal sorunun türevleri olarak karşımıza çıkmaktadır:

- Ziyaretler ve Nakil Talepleri:

Heyetimizin mahpuslardan aldığı en büyük şikâyet aile ziyaretlerinde yaşanan sıkıntılar ve buna bağlı olarak nakil talepleridir. Ceza İnfaz Kurumunun şehirden uzaklığı, il dışından ziyarete gelen ailelerin ulaşımında yaşadıkları zorluklar, Kurumun çevresinde ailelerin ziyaret saatine kadar bekleyecekleri elverişli yerlerin olmayışı ziyaretleri büyük ölçüde etkilemektedir. Buna bağlı olarak mahpuslar ikamet yerlerine yakın ceza infaz kurumlarına nakil talep etmektedirler. Adalet Bakanlığı'nın yeni ceza infaz kurumları inşası ile bu taleplerin zaman içinde karşılanacağı düşünülmektedir.

Anılan zorluk nedeniyle il dışından gelen mahpus aileleri genellikle kapalı görüş yerine yalnızca açık görüş için ziyarette bulunmaktadırlar. Bu da, mahpusların *Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*'in 20. ve 21. maddelerinde yer alan “Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılması ödülü” ve “Kullanılmayan ziyaret sürelerinin birleştirilmesi ödülü”nü bir hak olarak kendilerine verilmesini talep etmelerine neden olmaktadır. Cezaevlerinin uzaklığı ve ziyaretlerde yaşanan sorunlar dikkate alındığında söz konusu talebin yerinde olduğu değerlendirilmektedir.

- Sağlık Hizmetleri:

Ceza infaz kurumunda tam zamanlı bir Aile Hekiminin olmaması ve 112 Acil ekibinin hastaya müdahalesindeki gecikmeler; sevklerin yığılmasına ve gecikmesine, tahlil sonuçlarının mahpuslara geç ulaşmasına, sonuçlar hakkında mahpuslara yeterli bilgi verilmemesine sebep olmaktadır. Mahpusların acil nakillerinde kullanılmak üzere bir ambulansın Kurumda sürekli hazır bulunmasında fayda mütalaa edilmektedir.

- Telefonla Görüşme Hakkı:

Her ne kadar cezaevi mevzuatı telefon görüşmelerini haftada bir kez ve 10 dakikayla sınırlamış olsa da söz konusu sürenin, mahpusların ziyaretçilerinin gelmemesi gibi özel durumları da dikkate alınarak uzatılması yönünde mevzuat değişikliğine gidilmesinin yerinde

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

olacağı değerlendirilmektedir. Komisyonumuz bu konuda önceki incelemelerinde de değerlendirmeye aldığı benzer şikâyet ve taleplere raporlarında yer vermiştir.⁴

- Radyo Kanallarının Yetersizliği:

Kuruma yalnızca TRT Radyo yayını sağlanabilmekte bu da mahpuslar tarafından şikâyet konusu edilmektedir.

-Fiziksel Kapasite:

Kapalı bölümün kapasitesi başlangıçta 656 olarak projelendirilmiş fakat daha sonra kapasite artırımına gidilerek kapasite 1040'a ulaşmıştır. Böylece odalarda kalan toplam kişi sayısı da 16'yı bulmuştur. Heyetimizin ziyaret ettiği tarihte kapalı bölümde kapasite fazlası mahpus bulunmamakta ve bazı büyük odalarda az sayıda mahpus kalmakta ise de koşullar ve havalandırmanın 16 kişi için yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Ek olarak Açık Ceza İnfaz Kurumunda kapasitenin çok üzerinde mahkûm bulunmasının yaşam şartlarını olumsuz etkilediği açık olup mevcudun bir an önce kapasite ile uygun hale getirilmesi uygun olacaktır.

-İyileştirici Faaliyetler ve Spor İmkânları:

Kurumun barındırdığı mahpus sayısı göz önüne alındığında kurumda bulunan atölyelerin sayısı oldukça yetersizdir. Ceza infazının amacı hükümlünün *ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması* ise rehabilite edici ve meslek edinme kurslarının/atölyelerinin sayılarının ve niteliklerinin artması gerektiği açıktır.

Atölyelerin ve kursların yetersizliği yanında kısıtlı fiziksel imkânlar nedeniyle mahpuslar haftada yalnızca bir saat spor faaliyetinden yararlanmaktadır. Bu durum özellikle çocuk mahpuslar için yetersizdir. Sürenin mümkün olduğunca uzatılması için gerekli tedbirlerin alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Zira mahpusların atıl bir şekilde koşullarında vakit geçirmeleri ne iyileştirme ne de ıslah ilkeleriyle örtüşmektedir.

⁴ bkz. *Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu-2*, 2014, s.6, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/silivri_ceza_infaz_kurumlari_kampusu_inceleme_raporu_2.pdf [Erişim Tarihi: 13/11/2014].

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNŞAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

-Cezaevi Personeli:

Kurumun merkeze uzaklığı ile ilgili bir diğer sorun cezaevi personelinin de şehir merkezinden gidip gelmeyi tercih etmesi, lojmanları kullanmamasıdır.

-Diğer Hususlar:

Her ne kadar Kurumun yangın tertibatı olsa da bu tertibat olağanüstü durumları karşılamaya yeterli değildir. Böyle bir durumda itfaiyenin Tokat il merkezinden müdahale etmesi en az 1 saat kadar zaman alacaktır.

Kurumun inşa edildiği alan bölgenin en soğuk yeri olup merkezle arasında 6-7 derece ısı farkı bulunmaktadır. Bu da yakıt maliyetini artırmaktadır.

2) Heyetimiz tarafından görüşme yapılan mahpuslar Kurum personeli ile ilgili hiçbir sorun yaşamadıklarını, genel olarak ısınma ya da sıcak su problemlerinin olmadığını iletmişlerdir. Ancak kadın mahpuslar bu konularda daha hassas olup özellikle sıcak su verilen günlerin artırılmasını talep etmişlerdir. Kış şartları düşünüldüğünde talebin makul olduğu değerlendirilmektedir.

Yine, kurumda erkek mahpuslara hizmet veren berber bulunmasına karşılık kadın kuaförü bulunmamaktadır. Bu büyüklükte ve karışık nitelikte mahpus barındıran ceza infaz kurumlarında her grubun (kadın, çocuk vs.) özel ihtiyaçlarının dikkate alınması gerekmektedir.

Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki ankesörlü telefonların ses yalıtıcı kabin içine alınarak mahremiyet ihlali şikayetlerinin karşılanması yerinde olacaktır.

01.07.2013 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, iâşe bedellerinde %25 artış gerçekleştirilerek hükümlü, tutuklu ve görevi başındaki personel için iâşe bedeli 5 TL'ye çıkarılmıştır. Daha önceki Komisyon raporlarında da belirtildiği üzere⁵ hükümlü ve tutukluların iâşe bedellerinin *her yıl* gözden geçirilerek günün koşullarına uygun olarak belirlenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

⁵ bkz. *Mardin E Tipi ve Kızıltepe K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu*, 2012, s.12, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/ceza_infaz_kurumlarına_iliskin_raporlar/Mardin_E_Tipi_ve_Kızıltepe_K1_Tipi_Ceza_Infaz_Kurumları_Raporu.pdf [Erişim Tarihi: 13/11/2014]

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurum çamaşırhanesinde mahpusların kişisel eşyaları haricindeki malzemeler yıkanmaktadır. Mahpuslar kişisel eşyalarını koğuşlarında bulunan banyoda yıkamakta, çamaşırlerini duvarlardaki çivilere asmak suretiyle kurutmaktadır. Bu durum, mahpuslar için temizlik konusunda çeşitli zorluklar doğurmaktadır. Komisyonun daha önceki raporlarında da belirtildiği şekliyle⁶ özellikle çok sayıda mahpusun barındırıldığı koğuşlarda hijyen şartlarının sağlanabilmesi açısından güvenlik kaygıları giderilerek “*Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik*”te değişiklik yapılarak koğuşlarda çamaşır makinesi bulundurulmasına izin verilmesi ya da kişisel eşyaların da kurum çamaşırhanesinde yıkanabilmesinin sağlanmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Son olarak, Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahkumların spor ve kültürel ihtiyaçlarını giderecek alanların olmadığı ve hatta bahçede oturmalarını sağlayacak bankların dahi bulunmadığı 28/1/2014 tarihli Tokat Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığı Raporunda da dile getirilmiştir. Anılan eksikliğin giderilerek Kurumun fiziksel imkanlarının artırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak;

1) Yeni inşa edilen ceza infaz kurumlarının planları kapsamlı olarak yapılmalı, maliyet analizleri uzun vadeli olarak hesaplanmalı, merkezden uzakta açılan ve kampüs şeklinde hizmet veren büyük kurumların temel ihtiyaçlarının mümkün olduğunca kampüs içinde giderilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

2) Mahpuslar sıklıkla ailelerinin ikamet yeri ve çevresinde barındırılmayı talep etmektedir. Bu talebin son derece insani olduğu ve yeni yapılan ceza infaz kurumlarına gerçekleştirilecek nakillerde, öncelikli olarak cezalarını ailelerinden uzakta infaz edenlerin durumu dikkate alınmalıdır.

3) Şehir merkezinden uzakta bulunan ceza infaz kurumlarına ulaşım zorluğu nedeniyle kapalı görüş hakkını kullanamayan ziyaretçilerin açık görüş yapabilmeleri ve/veya

⁶ bkz. *Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu-2*, 2014, s.9-10, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/silivri_ceza_infaz_kurumlari_kampusu_inceleme_raporu_2.pdf [Erişim Tarihi: 13/11/2014].

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kullanılmayan ziyaret sürelerinin birleştirilmesi taleplerinin makul olduğu değerlendirilmekte olup mevzuat değişikliği ile bu imkânın sağlanması yerinde olacaktır.

4) Kurumun sağlık hizmetlerinde yaşanan aksaklığın bir nebze giderilmesi maksadıyla mahpusların acil nakillerinde kullanılmak üzere bir ambulansın Kurumda sürekli hazır bulunması gerekmektedir.

5) Kurumun yangın tertibatı güçlendirilmelidir.

6) Spor imkânlarının artırılarak sportif faaliyetlerin gün ve süresinin mümkün olduğunca uzatılması yerinde olacaktır.

7) Telefonla görüşme hakkının uzatılmasına yönelik mevzuat değişikliği çalışması uygun olacaktır.

8) Yetersiz olan infaz koruma başmemuru/memuru sayılarının artırılması ve boş bulunan diğer kadroların doldurulması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

9) Mahpusların iyileştirilmesi ve onlara iş-meslek edindirilmesine yönelik kurs ve atölyelerin sayısının ve niteliklerinin artırılması gerekmektedir.

10) Koşullarda çamaşır makinesi bulunması ya da kişisel eşyaların da kurum çamaşırhanesinde yıkanabilmesi için gerekli düzenleme yapılmalıdır.

11) Kadın mahpuslar için sıcak su verilen süre artırılmalı, kadın ve çocuk mahpusların özel ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

12) İaşe bedelleri her yıl gözden geçirilerek günün koşullarına uygun olarak belirlenmelidir.

13) Telefon görüşmelerinin ses yalıtıcı kabin içinde gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması uygun olacaktır.

14) Açık Ceza İnfaz Kurumu'ndaki kapasite fazlası mahkumun yemek, barınma ve hijyen koşullarını olumsuz etkilediği açık olup mevcudun bir an önce kapasite ile uygun hale getirilmesi uygun olacaktır.

15) Açık Ceza İnfaz Kurumu'nun, başta ziyaretçi kabul yeri olmak üzere fiziksel eksikliklerin giderilmesi ve Kurumun yolunun müstakil hale getirilmesi uygun olacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Toplantı No: 37

26.11.2014

Konu : Tokat T Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

 Başkan Ayhan Sefer ÜSTÜN Sakarya Milletvekili	 Başkanvekili Nevzat PAKDİL Kahramanmaraş Milletvekili	 Katip Reşat DOĞRU Tokat Milletvekili
Üye Murat BOZLAK Adana Milletvekili	İmza bulunamadı Üye Mehmet METİNER Adıyaman Milletvekili	 Üye Mehmet Kerim YILDIZ Ağrı Milletvekili
 Üye Sinan Aydın AYĞÜN Ankara Milletvekili	İmza bulunamadı Üye Mustafa ERDEM Ankara Milletvekili	 Üye Ülker GÜZEL Ankara Milletvekili
İmza bulunamadı Üye Ziver ÖZDEMİR Batman Milletvekili	Üye Tufan KÖSE Çorum Milletvekili	Üye Atilla KAYA İstanbul Milletvekili
Üye Mahmut TANAL İstanbul Milletvekili	 Üye Bülent TURAN İstanbul Milletvekili	Üye Hamza DAĞ İzmir Milletvekili
 Üye Sıtkı GÜVENÇ Kahramanmaraş Milletvekili	 Üye Ahmet Salih DAL Kilis Milletvekili	Üye Kerim ÖZKUL Konya Milletvekili
 Üye Ayşe TÜRKMEÑOĞLU Konya Milletvekili	Üye Veli AĞBABA Malatya Milletvekili	 Üye Abdurrahim AKDAĞ Mardin Milletvekili
 Üye İhsan ŞENER Ordu Milletvekili	Üye Cemal Yılmaz DEMİR Samsun Milletvekili	Üye Hüseyin AYĞÜN Tunceli Milletvekili
 Üye Orhan DUZGÜN Tokat Milletvekili	 Üye Kemal AKTAŞ Van Milletvekili	

Komisyon raporlarına, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm>
adresinden ulaşabilirsiniz.

Adres: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0 312 420 5406 – 420 5399 **Faks:** 0 312 420 5394

E-posta: insanhaklari@tbmm.gov.tr